

Tirana

en omgeving

Gerda Mulder

Colofon

Tirana en omgeving

© 2026 Odyssee Reisgidsen

© 2026 Gerda Mulder

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Odyssee Reisgidsen probeert de geboden informatie zo actueel en accuraat mogelijk te houden. Toch kunnen er onvolkomenheden en fouten in de tekst voorkomen. Odyssee aanvaardt daarvoor geen verantwoordelijkheid.

Tweede, herziene druk 2026

ISBN 9789461232021

NUR 512

Auteur: Gerda Mulder

Serieredactie: Bartho Hendriksen en Leo Platvoet

Kaart: UvA Kaartenmakers | uva-kaartenmakers.nl

Tips

Uiteraard houdt Odyssee zich aanbevolen voor reacties van kritische lezers. Zijn er foutieve vermeldingen, wijzigingen in de openingstijden en prijzen? Laat het ons weten! Heb je tips over restaurants, hotels en dergelijke? Ook dat horen we graag! Stuur een e-mail naar info@odyssee-reisgidsen.nl. Ga voor updates van deze gids naar: odyssee-reisgidsen.nl/item/tirana-en-omgeving-updates.

Foto cover: Piramide. © Foto Herman Zonderland, Delft

Foto titelpagina: Nieuwe Markt (Pazari i Ri). Foto Anna Artamonova | dreamstime.com

Foto pagina 5: Hoofdgebouw Kinostudio in klassieke Sovjet-stijl uit de jaren 1950

Odyssee Reisgidsen

odyssee-reisgidsen.nl | info@odyssee-reisgidsen.nl

Voorwoord

Tirana was lang een doorgangstad voor me. Naar het Skanderbegplein, koffie drinken naast de Opera en kijken of boekhandel Adrion in het Cultuurpaleis nog interessante boeken had. Meestal reisde ik de volgende dag verder. Afgelopen jaren was ik vaker en langer in Tirana. Ik leerde de stad steeds beter kennen. Bezocht caféterrassen in verborgen tuinen, liep rondom het stuwmeer in het Grote Park, dwaalde door oude buurten, de textielmarkt. Het beviel me steeds beter en ik was niet de enige. Elke zomer riepen gezaghebbende buitenlandse tijdschriften – niveau *New York Times*, *The Guardian* – iedereen op deze levendige en bruisende Europese hoofdstad, die in dertig jaar een complete metamorfose onderging, te bezoeken. Daarna volgde een reportage met sfeer-impressie en een lijstje met de musea in bunkers en namen van een paar trendy restaurants en bars.

Tirana is niet de oudste of mooiste stad van Albanië. Wel de interessantste qua politieke geschiedenis en architectuur. Met inwoners die de recente geschiedenis zelf hebben meegemaakt en hun verhalen daarover graag met je delen. Met pleinen, parken en terrassen waar het prettig toeven is. Deze gids is bedoeld voor iedereen die wel eens met die stad wil kennismaken. Bij een bezoek aan Tirana zul je merken dat er voortdurend en overal bouwactiviteiten zijn. Het kan zijn dat je – op het Skanderbegplein of in een woonwijk – denkt: Wat is dit voor stad? Wie heeft dit bedacht? Wat is hier gebeurd? Wat vinden de bewoners van Tirana hiervan?

Deze gids besteedt daarom uitgebreid aandacht aan de bijzondere ontwikkeling van de architectuur van Tirana; honderd jaar geleden nog een levendig Ottomaanse marktstadje en nu een drukke stad met spectaculaire hoogbouw. Daar is een hoge prijs voor betaald. Huizen en buurten zijn afgebroken. De afgelopen periode was er weinig belangstelling voor terugblikken op het verleden en behoud van uniek nationaal cultureel erfgoed interesseerde weinigen. Daar is gelukkig verandering in gekomen, zoals bleek bij het massale verzet tegen de sloop van het Nationale Theater in mei 2020 en de vele acties van bewoners van Tirana tegen de afbraak van unieke Italiaanse villa's en kenmerkende naorlogse Albanese architectuur.

Na een paar dagen dwalen in deze hectische stad is het heerlijk om de omgeving te verkennen. Tirana ligt in een vlakte tussen kust en bergen en heeft alles op een half uurtje rijden: middeleeuwse forten, schitterende bergen, meren, zee en strand. Op het platteland verrijst de ene na de andere ecologische boerderij met bijbehorend restaurant waar je fantastisch kunt lunchen met verse Albanese producten. Daarom geef ik tot slot een paar tips voor excursies in de directe omgeving.

Welkom in Tirana!

Veel reisplezier,
Gerda Mulder

Inhoudsopgave

Tirana verkennen

- Een schets van Tirana 7
- Odyssee's aanraders Tirana 13

Het centrum van Tirana

- Skanderbegplein 16
- Ten zuiden van het Skanderbegplein 24
- Ten oosten van het Skanderbegplein 31
- Ten noorden van het Skanderbegplein 44

Tirana-Oost

- Het Ottomaanse Tirana 48

Tirana-West

- Levendige woonwijk met Italiaanse en Sovjet invloeden 56

Tirana-Zuid

- Het nieuwe Tirana 66
- Het Grote Park van Tirana 80

Buizenwijken van Tirana

- Bezienswaardigheden buiten het centrum 84

De groene omgeving van Tirana

- Bergen, meren en het groene platteland 96

Kruja en Durrës

- Stedentrips vanuit Tirana 102
- Kruja 103
- Durrës 106

Achtergrondinformatie

- Korte geschiedenis van Albanië en Tirana 111
- Cultuur 115
- Religie 116

Praktische tips en informatie

- Reizen naar Tirana 119
- Reizen in Tirana 119
- Overnachten in Tirana 121
- Eten en drinken 123
- Praktisch ABC 127
- Een mondje Albanees 133
- Fotoverantwoording en dankbetuiging 136

Register 137

Kaders

- Edi Rama 10
- Skanderbeg: de nationale held van Albanië 18
- Van Ahmet Bey Zogolli tot Zog I 41

Moeder Teresa 71
Enver Hoxha 75
Harry Fultz Instituut 86
De potvis als gevaarlijk object 93

Een schets van Tirana

Achter een muur verborgen liggen de verwaarloosde Ottomaanse huizen van de families Toptani en Libohova

Tirana, de jonge hoofdstad van Albanië, verrast de bezoeker in veel opzichten. In het begin van de 20ste eeuw was Tirana een levendig marktstadje in een verre provincie van het Ottomaanse rijk. Je verwacht dan dat de stad na honderd jaar een gerestaureerd oriëntaals centrum heeft, met een bazaar, winkeltjes, moskeeën. Dat is niet zo. Die oude wijk is afgebroken.

Door de grote invloed van Italië in de jaren 1920 en 1930 kreeg Tirana een compleet nieuw centrum met brede boulevards – heel geschikt voor fascistische parades –, ruime pleinen en grote regeringsgebouwen. Dat Italiaanse centrum is nog wel prominent aanwezig.

Na de Tweede Wereldoorlog bouwden architecten in Tirana regeringsgebouwen en woonkazernes in communistische stijl die niet zijn afgebroken. De lelijke bouwsels uit de anarchistische periode tussen 1990-2000 zijn wel grotendeels afgebroken. Na 2000 deed de hoogbouw haar intrede in heel Tirana, wat duidelijk te zien aan de vele wolkenkrabbers in het centrum.

Tirana heeft een duidelijk afgebakend centrum, met daar omheen drie wijken binnen een ringlijn (*Unaza*) van wegen. Buiten deze ringlijn liggen uitgestrekte moderne buitenwijken. Het centrum van Tirana is niet groot; het is een overzichtelijk vierkant gebied van enkele vierkante kilometers, begrensd door verkeerswegen. Het bestaat uit het Skanderbegplein (Sheshi Skënderbej) en een

Odyssee's aanraders Tirana

Ottomaans verleden

- Huismuseum Sali Shijaku

Italiaans verleden

- Wandeling langs Italiaanse villa's uit de jaren 1930-1940 in Tirana-West
- Brigadenpaleis in het Grote Park. Paleis voor de Albanese koning, die er echter nooit zou wonen

Communistisch verleden

- House of Leaves
- Kennismaking met de af luister-technieken van de geheime politie
- Martelarenbegraafplaats
- Standbeeld van Moeder Albanië, op een heuvel net buiten Tirana

Religieus verleden

- Et'hem Beymoskee Muurschilderingen

Natuur in Tirana en omgeving

- Grote Park
- Wandelen en fietsen in het grote stadspark
- Dajti. Nationaal Park met hoge bergen

Musea

- Huismuseum Ismail Kadare. Hier schreef hij zijn beroemde roman Het Dromenpaleis
- Vrouwenmuseum. Museum over het dagelijks leven tijdens de jaren 1930 en later
- Bunk'Art1 Van geheime schuilkel-der tot museum

Stedentrip vanuit Tirana

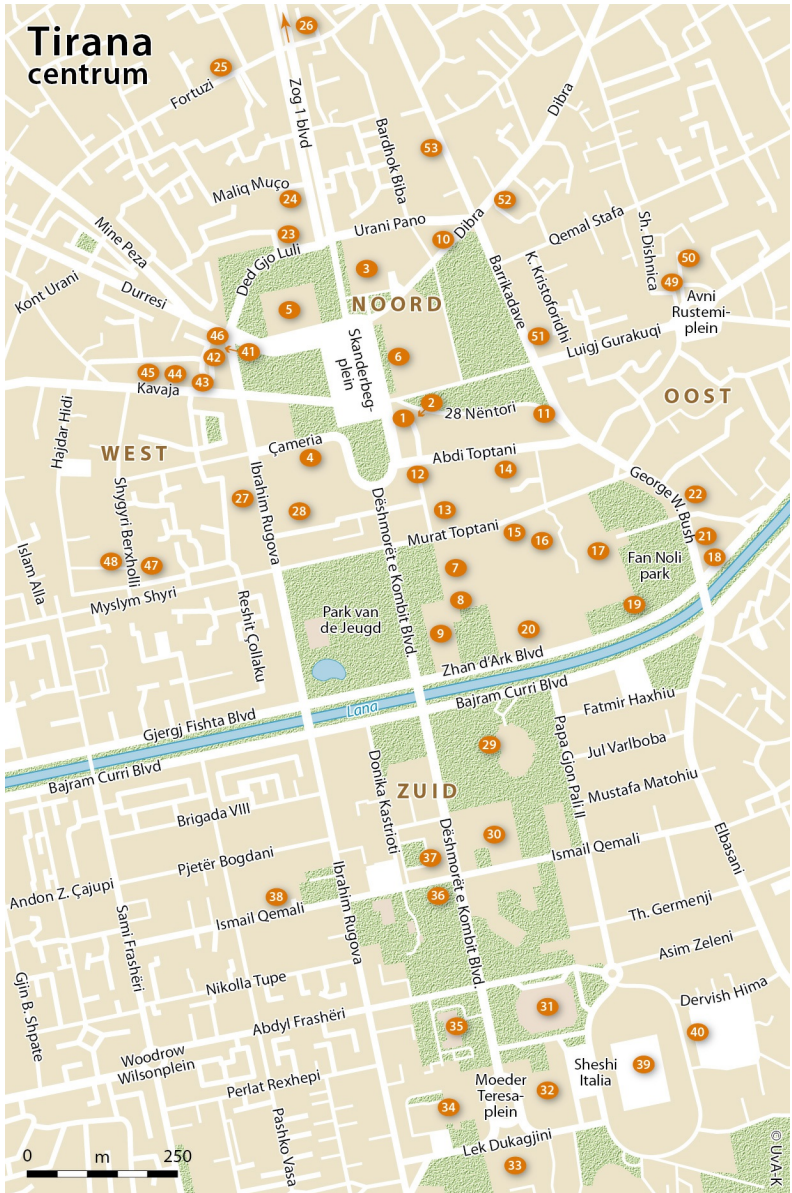
- Kruja. Kasteel, bazaar en Skanderbegmonument

Cafe Noor in Italiaanse villa

Wandelen in het Grote Park

Skanderbegplein

Skanderbegplein in 2025 met op de achtergrond de Et'hem Beymoskee en de Ottomaanse Klokkentoren

Het centrum van Tirana is niet groot, zeer overzichtelijk en goed te belopen. Het bestaat uit het Skanderbegplein, twee kaarsrechte boulevards die vanaf het plein naar het noorden (Zog I) en zuiden (Dëshmorët e Kombit) lopen en twee wijken ten oosten (de oude Ottomaanse stad) en ten westen (de stadsuitbreiding van de jaren 1920 en 1930) van het plein. In het zuiden ligt de nieuwe stad zoals die na de Tweede Wereldoorlog gegroeid is, inclusief het grote park en het kunstmatige meer.

Iedereen die Tirana voor het eerst bezoekt, komt voor een eerste oriëntatie terecht op het **Skanderbegplein**. Het lijkt of het plein er altijd al is geweest. Het is ooit door de Italianen aangelegd en kreeg pas in 1968, door het plaatsen van het standbeeld van Skanderbeg te paard, zijn huidige naam.

In de Ottomaanse tijd stonden op het plein drie grote moskeeën: de *Sulejman Pasha* of 'oude', de *Karapici* en de *Et'hem Bey*, een overdekt marktgebouw met stenen zuilen en de overdekte bazaar. Daartussen lagen verschillende marktpleintjes voor zuivel, groente en vee, waar boeren uit de omgeving eens per week hun handel verkochten. Naast de klokkentoren stond een herberg (han) waar de boeren met hun dieren overnachtten.

Tijdens het communisme was het plein het exclusieve domein van voetgangers. 's Avonds liep iedereen rondjes en praatte bij tijdens de urenlange pantoffelparade. Het was ook centrum van manifestaties, demonstraties en vieringen. Zodra er iets belangrijks gebeurde, stroomde het plein vol mensen. Tijdens de

Ten oosten van het Skanderbegplein

Turbe Kapllan Pasha onder de nieuwe TID-toren

Tussen Cultuurpaleis, de straten Rr. Barikadave/Rr. George W. Bush en de Lana rivier ligt een hybride centrumgebied met een mix van Ottomaanse Italiaanse, Sovjet en Albanese invloeden, na 1991 aangevuld met moderne hoogbouw, waar winkelcentra, hotels en kantoren in gevestigd zijn. De belangrijkste bezienswaardigheden zijn twee musea: het moderne museum-huis van schrijver Kadare en de tentoonstelling over het communistische regime Bunk'Art2. Het gebied telt twee populaire drukke uitgaansgebieden: het voetgangersgebied in de Sh. Murat Toptani en Kalaja in het Fort van Tirana.

Verder is een blik op de enorme, in traditionele Ottomaanse stijl gebouwde splinternieuwe moskee de moeite waard. De moskee overheerst het bescheiden parlamentsgebouw en de oude koninklijke villa van Zog in het park ernaast. Hiertussen liggen kleine en grote pleinen met historische standbeelden en aangename parken vol bomen en bankjes. Een mooi en organisch geheel is dit gebied beslist niet; levendig, verrassend en aantrekkelijk is het wél.

Korte geschiedenis van Albanië en Tirana

Muslims staand voor de Sulejman Pashamoskee, 1913

Romeins Albanië

Verschillende Illyrische stammen bewoonden Zuidwest-Balkan (ongeveer gebied huidige Albanië).

168 v.Chr. Illyrië ingelijfd door Romeinse Rijk. Aanleg *Via Egnatia* van Dyrrachium (Durrës) naar Constantinopel. In huidige steden Shkodra, Durrës en Lezha en plaatsen langs Romeinse *Via Publica* veel sporen van Romeinse bezetting.

Middeleeuws Albanië

395 Opdeling Romeinse Rijk.

395-851 Albanië onderdeel Byzantijnse Keizerrijk.

520 Keizer *Justinianus I* liet vesting Tirhan of Theranda bouwen in huidige Tirana.

851-1018 Albanië onderdeel Bulgaarse Rijk.

1018-1081 Albanië onderdeel Byzantijnse Keizerrijk

1054 Schisma rooms-katholieken en byzantijns-orthodoxen. Grens liep door Albanië.

1054-1343 Ontstaan onafhankelijke vorstendommen zoals Arbanon (Kruja).

1205, 1392 en 1396 Venetianen bezetten delen van Albanië.

1343-1355 Albanië onderdeel van Servische rijk van *Stephan Dushan*.

1359-1388 *Karel Thopia* prins van Albanië.

1389 Slag om Kosovo Polje. Balkan-coalitie onder leiding van de Serviërs (vorst